

de analyser af Jacques Tatis *Playtime* og musikken i *Terminator 2*. Og som altid når man har læst en god filmanalyse, ændrer objektet karakter. At hævde at Langkjær får læseren til at høre *Playtime* og *Terminator 2* bedre, vil formentlig være i modstrid med hans egne intentioner. Men at han får en til at høre mere, og at filmene på denne måde bliver anderledes, dybere, mere interessante, det er både sikkert og vist.

Peter Larsen, professor
Institut for medievidenskab
Universitetet i Bergen

Jakob Gaarde Madsen: *Mediernes konstruktion af flygtninge- og indvandrer-spørgsmålet*. Århus: Magtudredningen, 2000, 95 kr.

Forskellige opinionsundersøgelser har på forskellige tidspunkter inden for de seneste 30 år forsøgt at måle, hvor »fremmedfjendsk« eller hvor »racistisk« befolkningen i Danmark i al almindelighed er. Undersøgelsernes svar herpå har været svingende. De danske medier har i den samme periode skrevet både negativt og positivt om både arbejdsmigranter og flygtninge, der har slået sig ned her i landet. Der har endda været perioder, hvor de daglige nyhedsmedier har været udtalt negative over for disse gruppe, ligesom der har været perioder, hvor denne negative holdning har været mindre udtalt. Det spørgsmål, der næsten uvægerligt rejser sig i den forbindelse, er: Er befolkningen *i sig selv* så at sige, i skiftende grad hhv. fremmedvenlig og fremmedfjendsk, eller er det mediernes budskaber om disse mennesker, der gør dem det? Hvad påvirker hvad?

Nogle mennesker mener ikke, at dette spørgsmål kan lignedes med spørgsmålet om hønen eller ægget. De prøver derfor at finde ud af, hvordan forbindelsen faktisk er skruet sammen. Jakob Gaarde Madsen hører til blandt disse mennesker, og han har udgivet sit studium, hvor han sammenligner opinionsundersøgelser med en indholdsanalyse af 3 forskellige dagblades stof om »indvandrere og flygtninge«. Som sine undersøgelsesperioder har han udvalgt sig de tre måneder, der er gået forud for en række opinionsundersøgelser. Hans konklusion er, for at sige det kort, at der *er* sammenfald; når en opinionsundersøgelse har vist et negativt

udslag i forhold til »de fremmede«, så kan man se, at der i de forudgående måneder i de pågældende 3 aviser har været rettet et (negativt) fokus mod arbejdsmigranter og flygtninge samt deres efterkommere. Tættere på en besvarelse kommer vi ikke, i hvert fald ikke i denne omgang, men det udgør dog et vigtigt skridt til belysning af sammenhængen mellem de to fænomener.

Bogens berettigelse er denne sammenkobling af analyser. Gaarde Madsen inddrager samtidig relevant og spændende teori om divergerende »fortolkningspakker«, der alligevel befinder sig inden for en fælles ramme. Inspireret af Gamson & Modigliani går han i analysen ud fra, at mediediskursen består af en række til tider indbyrdes modsætningsfyldte fortolkningspakker, der hver især udgøres af en bestemt meningsgivende forståelse af begivenheder (s. 9). F.eks.: Indvandringen er et problem, fordi de mennesker der indvandrer har en anden kultur. Denne teori er vel nærmest indlysende relevant, og det er forfatteren heller ikke i tvivl om: »Det teoretiske grundlag har (...) fungeret ganske godt« (s. 77), hvilket læseren således lidt upassende gøres opmærksom på. Det er jeg dog enig i, men ikke desto mindre kan man savne en tættere anknytning mellem teorien om fortolkningspakker og empirien – de enkelte cases (avisartikler); hvori består hver pakkes interne struktur? Hvordan organiseres de forskellige begivenheder ind i de eksisterende pakker? Man savner således en mere systematisk redegørelse for, hvordan de analytiske elementer, kulturel resonans, sponsoraktiviteter og mediepraksis, spiller ind i forhold til de forskellige fortolkningspakker. Mere alvorligt er det, at analysen savner fokus og skarpere formuleringer om dem-os konstruktionen, som Gaarde Madsen udpeger som den overordnede og fælles *frame* for ellers meget forskellige måder at forholde sig til immigration på.

Gaarde Madsen hæfter sig i stedet forholdsvis meget ved forskellene mellem avisernes måde at håndtere stoffet på. Således er Politiken lidet overraskende næsten konsekvent den avis, der også inkluderer flygtningens, evt. indvandrerens synsvinkel i sine artikler, mens BT er den avis, der skriver mest om kriminalitet. Men hvilke konsekvenser har det, at det er aviser og f.eks. ikke tv, der analyseres? Ligeledes: Hvorfor netop disse tre aviser (BT, Politiken og Jyllandsposten)? Hvad betyder det, at Ekstra Bladet, der har haft meget stort oplag i den 30-årige undersøgelsesperiode, og som har markeret sig med kampagner om de fremmede, ikke indgår? Disse overvejelser mangler, og

tendensen til at fokusere på de politiske partier og forskellene imellem dem ligger i forlængelse af avisernes egne *story-lines*. Forfatteren har imidlertid redskaberne til at løfte analysen ved hånden, men den mangler skarphed. I stedet henviser han til psykologer og andre, som har godtgjort, at det er »naturligt« for de fleste befolkninger at tænke i dem-os kategorier (s. 79). Det er muligt, at bipolar tænkning som denne er »naturlig«, men da er det helt afgørende, hvem der bliver til »os« og hvem der bliver til »dem« – dét er der nemlig ikke noget naturligt over! Det spørgsmål, der dermed rejser sig er, hvorfor det i udstrakt grad er netop indvandrere og flygtninge, oven i købet udvalgte dele af disse grupper, der gøres til »dem«?

I forlængelse af tidligere udførte nyhedsanalyser har både tv-nyheder og aviser måttet stå for skud for en del angreb for at omtale de grupper, som er nye i landet, som kriminelle, bedragere, uønskede, fanatiske, anderledes, tilbagesående, bekostelige for landet, med andre ord som et problem. Gaarde Madsen indleder selv med at referere en TV2 nyhedsdirektør, der maner til selvrensning i egne rækker. Også Danmarks Radio besluttede i 1999 at tage skeen i den anden hånd ved at erklære, at den journalistiske standard indenfor de nyhedsreportager, der refererer til arbejdsmigranter og flygtninge og deres forhold i Danmark, skulle hæves (om de faktisk er blevet det er en anden og for mig ukendt sag). Gaarde Madsens analyse kan bruges som en sådan påvisning af denne sammenhæng og være en anledning til at udråbe nyhedsmediernes medansvar, hvad angår den marginalisering, eksklusion og fornedrelse, som en tilværelse som flygtning eller arbejdsmigrant i Danmark ofte fører med sig.

Som Gaarde Madsen gør opmærksom på, er mediernes måde at skildre indvandrere på desuden væsentlig, fordi politikerne ikke står uden for denne malstrøm – noget tyder på, at de i en eller anden grad overtager mediernes billeder af, hvad en flygtning eller en indvander er for en størrelse. Der er således hårdt brug for analyser af de processer, der går forud for lovinitiativer med mere eller mindre slet skjult reference til indvandrere og flygtninge. Til gengæld kan jeg ikke se, at begrundelsen for, at de danske nyhedsmedier bør give de nye medborgere en fair behandling, skulle være at den øvrige befolkning ellers bare bliver fjendtligt indstillet over for dem. En reel dækning indebærer, at de nye medborgere inddrages i det nationale »vi«, som ofte dukker op, i hvert fald i de nationale nyhedsmedier, og ved at

også disse grupper inddrages som målgruppe, helt uafhængigt af det aktuelle udslag på racisme-barometret.

*Connie Carøe Christiansen
Socialforskningsinstituttet*

Paul A. Mayer (red.) *Computer Media and Communication. A Reader, Oxford University Press, 1999, 340 sider, £ 16.99.*

Lad det være sagt med det samme: Paul A. Mayer har redigeret en fremragende artikelsamling om computere og kommunikation. Man kan selvfølgelig altid diskutere, om han har fået alle relevante bidrag med, men han kommer langt omkring, og de artikler, han tager med, er alle væsentlige.

Bogen består af 18 artikler samt en indledning. Paul Mayer har samlet og redigeret artiklerne i en halvdel med historiske tekster og en anden med systematiske studier. Blandt de otte historiske tekster bør især fremhæves klassikere som Turings »Computing Machinery and Intelligence« fra 1950, Lickliders »Man-Computer Symbiosis« fra 1960, Engelbarts »A Conceptual Framework for the Augmentation of Man's Intellect« fra 1962, Lickliders & Taylors »The Computer as a Communication Device« fra 1968 og Ted Nelsons »A New Home for the Mind« fra 1982. Men derudover har Paul Mayer også valgt at præsentere artikler, som jeg tidligere har mødt henvisninger til, men aldrig fået læst: Vannevar Bushs »As We May Think« fra 1945, Kays og Goldbergs »Personal Dynamic Media« fra 1977 og Kays »Computer Software« fra 1984.

Disse kilder – organiseret i kronologisk rækkefølge – dokumenterer computermediets relativt korte historie. Læst i sammenhæng giver de samtidig et fantastisk overblik over udviklingen af et nyt medie og genopfrisker erindringen om alle de problemer, vi havde med kapacitet, fil-overføring m.m. for bare ti år siden. Helhedsforståelse hjælpes også godt på vej af Paul Mayers indledning til den historiske del: »From Logic Machines to the Dynabook: An overview of the Conceptual Development of Computer Media«. Han begynder sin fremstilling med Leibniz og dennes universelle regnemaskine og trækker herfra computerens konceptuelle forhistorie op via en række logiske matematikere bl.a. George Boole, der etablerede det